

Granollers: llengua i futur. Estudi sobre coneixement i ús del català entre els joves

M. Pascual, A. Riera, R. Sagalés, J. Sedó

Edicions del Casal del Mestre de Granollers i Ajuntament de Granollers, 1999, 110 pàg.

Ressenya

Santiago Cucurella

Historiador

Mai no hi ha hagut, en termes absoluts, tantes persones amb competència lingüística en català com ara. Mai, des de 1714 ençà, hem tingut a la nostra disposició un marc jurídic més favorable (o menys desfavorable) que ara pel que fa a la defensa de l'idioma nacional de Catalunya. Mai no hi ha hagut tantes persones interessades en defensar-lo, ni cap administració hi havia esmerçat tants recursos com la Generalitat actual. Mai no hi havia hagut tants exemplars de premsa diària, en nombres absoluts, ni tantes emissores que emetien en llengua catalana com fins ara. Mai no hi ha hagut un període tan continuat d'escolarització en català com el que va començar els anys vuitanta...

Tanmateix, alguna cosa està fallant quan només cal parar l'orella pel carrer per veure que la situació de la llengua catalana és molt lluny de redreçar-se. Alguns pessimistes arriben a afirmar que no s'ha aturat el procés de substitució sinó que, en el millor dels

casos, s'ha alentit. En algunes zones ni tan sols això. Certament la meitat de la població de Catalunya té el català com a llengua materna, però el que ningú no ens diu oficialment és de quina manera està repartit aquest percentatge a la piràmide de població catalana. Sembla molt versemblant la teoria segons la qual, entre els menors de 15 anys, se situa al voltant del 30% el nombre de vailets que tenen el català com a primera llengua.

Si més no, aquesta és l'apreciació que han obtingut del seu exhaustiu estudi sobre el coneixement i ús del català entre els joves de Granollers Mercè Pasqual, Antoni Riera, Rosa Sagalés i Jordi Sedó, quatre sociolingüistes de prestigi de la nostra comarca, en el seu llibre *Granollers: llengua i futur*, un minuciós treball de camp sobre la situació del català entre el jovent de la capital vallesana, que va ser guardonat amb la Borsa del Xè Memorial Joan Camps, corresponent a 1998, que

concedeix l'Associació Cultural Granollers. Un estudi fet amb el rigor que calia esperar de persones de tanta vàlua.

Necessitem radiografies fidedignes de la nostra realitat sociolingüística allunyades del triomfalisme interessat de l'administració i del pessimisme, a voltes sense massa fonament, d'algunes persones que podem percebre un estat preterminal de la llengua com una peça més d'un país que se'ns escapa de les mans, justament en un context de democràcia. Però no en tenim prou amb radiografies: els ciutadans i ciutadanes que, sense ser sociolingüistes, sentim una gran preocupació pel futur nacional necessitem també alguna cosa més que diagnòstics. Volem propostes raonables que ens aportin un bri d'esperança. Propostes formulades amb realisme però, ahora, engrescadores. I tot això només té credibilitat si ens ho proposen, com és el cas, persones de la solvència professional dels autors d'aquest llibre.

Perquè un idioma mai no desapareix perquè arribi molta població forastera al seu domini lingüístic, si el país està normalitzat. Un idioma s'extingeix quan els seus parlants, mancats d'autoestima i acomplexats, l'abandonen. Una situació que té precedents i que sovint és estimulada explícitament o de manera implícita per determinats poders públics.

Ara i aquí, de manera sibil·lina, el Govern espanyol i el partit que el sustenta han encetat una campanya que té com a objectiu prioritari fer un pas endavant en la minorització de les llengües no castellaneres de l'Estat, al seu pro-

pi territori. Per assolir aquesta fita han disfressat de modernitat tot allò que és espanyol i han estabornit una part important de la població amb un projecte d'idiotització col·lectiva que encapçalen les televisions privades i determinades emissores de ràdio, de manera que l'univers de referència no sigui ja Catalunya ni Europa, sinó l'Espanya uniformitzada de sempre.

Van començar volent fer-nos creure que parlaven català en la intimitat, quan en realitat el que pretenien és que fóssim nosaltres els qui acabéssim parlant únicament en família el nostre idioma. I, és clar, aquesta perspectiva no pot pas entusiasmar ningú en una societat que, especialment en els seus segments més joves, tendeix a valorar les coses per la seva utilitat pràctica i immediata. I avui, mal que ens pesi, el català no és un idioma pràctic, simplement perquè no és indispensable.

I això és el que ens demostra el llibre *Granollers: llengua i futur*. Un estudi que evidencia de quina manera ha reulat la llengua catalana a Granollers entre el jovent, a partir d'una anàlisi d'una part del context social on s'ha produït aquest fenomen, especialment de les famílies. Els autors no s'han limitat a quantificar l'ús i la competència lingüística entre els joves granollerins, sinó que han aprofundit en algunes de les claus que expliquen el procés de substitució lingüística a la ciutat. Per això dediquen dos capítols del llibre a analitzar l'ús de la llengua a casa, quina és la llengua familiar dels pares i l'idioma matern dels joves, una dada,

aquesta darrera, que analitzen per nivells educatius i per tipologia dels centres on estudien. Certament, hi hauria altres factors que també han contribuït a la castellanització, com ara el *consum* de determinats mitjans de comunicació o l'idioma dominant als espectacles i a les activitats d'esbarjo però, sens dubte, és en l'àmbit familiar, al barri i amb els diversos estaments del món educatiu on cal parar especial esment per entendre el procés, cosa que fan amb encert els autors del llibre. I aquí és on veiem de quina manera canvia el comportament lingüístic del jovent en funció d'on es troba i a qui s'adreça: molt més català a les aules que no pas al carrer. Per tant, el llibre demostra, tal com sospitàvem, que el català pateix un cert procés de llatinització. Útil per a registres formals, però majoritàriament expulsat del lleure o com a primer idioma en la vida quotidiana.

Tanmateix, no és amb el victimisme que podrem recuperar el necessari compromís lingüístic. Només ens en sortirem presentant el català com un idioma de futur i aconseguint que sigui imprescindible en determinats escenaris de la vida quotidiana. I això ha de començar pels àmbits que són competència directa de l'Administració. Vull dir, ras i curt, que cal acabar amb l'incompliment sistemàtic de la Llei de normalització lingüística als comerços i a l'etiquetatge quan ja han vençut tots els terminis que la llei preveia per a la normalització. Vull dir que cal acabar amb l'incompliment sistemàtic de la immersió lingüística a les escoles, especialment als centres de

secundària, on cada dia més alumnes reben l'ensenyament en castellà, malgrat que el professorat corresponent, amb el vistiplau de la direcció del centre, declara que imparteix les classes en català. Vull dir que ja n'hi ha prou de la dimissió de la inspecció educativa de les seves funcions pel que fa al cas i de la manca de rigor en la selecció del professorat amb relació a la seva competència lingüística. Vull dir que no n'hi ha prou amb l'ensenyament d'un idioma a l'escola o a través de la televisió si qui l'ensenyava no crea adscripció nacional. I, ara per ara, la majoria d'ensenyants i d'emissores de ràdio i televisió no en creen d'altra que no sigui l'espanyola. Vull dir, en definitiva, que no n'hi ha prou amb tenir institucions nacionals si aquells que governen no actuen amb sentit nacional, sinó que ho fan acomplexadament i són incapaços de fer complir les lleis que ells mateixos han elaborat.

I si ens referim a la resta dels Països Catalans la situació és encara pitjor. El govern Zaplana consolida la seva agressió contra el català a les escoles nomenant per a les línies en valencià professorat que no té la més mínima competència lingüística. Però,

què van fer els socialistes quan van governar a la Generalitat Valenciana? I avui, un govern balear constituït pels partits de l'anomenat Pacte de Progrés, signat per unes forces que es diuen nacionalistes i altres que s'anomenen d'esquerres, no es veu amb cor d'anar més enllà de demanar que el cinquanta per cent de les assignatures siguin impartides en català a les escoles de les Illes, quan la substitució lingüística ja és poc menys que irreversible!

Cal, doncs, actuar en tota l'àrea lingüística, lluny de la fragmentació fomentada des del poder espanyol i pels *mandarins* locals. Perquè no és des de Catalunya petita i acomplexada, des d'on vindrà la solució al problema, sinó des del conjunt de tota la nació. No és amb proclames ni discursos, sinó amb accions, sempre pacífiques, però contundents. Aquest país s'acaba! Avui el català retrocedeix clarament a les grans ciutats, entre els joves, i també a la perifèria nacional. No resulta difícil aventurar que tots som candidats a esdevenir perifèria i que, si no intervenim i ens conformem amb l'esquarterament nacional en comunitats autònomes que ens han imposat des de fora, no ens en sortirem...

Aquesta és la seva divisió territorial, no pas la nostra. Aquesta és la divisió que els resulta més útil per assolir els seus objectius que passen per fomentar en determinades fases l'enfrontament entre diverses parts de la nostra única nació.

Només des de l'estultícia o la indignència intel·lectual podem caure en el seu parany. I hi estem caient tots plegats en els terminis que ells havien previst. Ens hem conformat amb unes autonomies de la *senyoreta Pepis*, hem renunciat (definitivament?) a la Catalunya Nord i ens hem tancat dins d'una closca, que també ja ens han trencat, on ens miràvem cofois el melic i ens creïem protegits de la intempèrie de l'espanyolisme assimilador.

Un llibre com *Granollers: llengua i futur*, que suara ressenyem, és un crit d'alerta important. Però, a cada poble i a cada ciutat de la nostra nació, necessitem molts més sociolingüistes compromesos com Mercè Pascual, Antoni Riera, Rosa Sagalés i Jordi Sedó. Especialment, perquè no hem de perdre de vista que tenim més de mig país sord i l'altra meitat estabornida a cops d'espanyolitat.